

LİSE PANSİYONLARINDA KALAN ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ OLGUNLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

SCRUTINIZING VOCATIONAL MATURITY OF STUDENTS' STAYING IN HIGH SCHOOL STUDENTS' HOSTELS

Dr. Öğretim Üyesi Ata PESEN

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Siirt/Türkiye. ORCID: 0000-0003-1676-7444

Öğr. Gör. Metin ÇELİK

Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, Siirt/Türkiye. ORCID:0000-0001-5739-1522

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1078>

Reference : Pesen, A. & Çelik, M. (2018). "Lise Pansiyonlarında Kalan Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesi", International Social Sciences Studies Journal, 4(27): 6022-6030

ÖZ

Mesleki olgunluk, içinde bulunduğu gelişim döneminde kendisinden beklenen mesleki gelişim görevlerini başarıyla yerine getirmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu araştırmanın amacı ortaöğretime bağlı pansiyonlarında kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyini cinsiyet, sınıf ve yaş değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma, betimsel tarama modellerinden 'genel tarama modeli' şeklinde desenlenmiştir. Araştırma, Siirt ilinde dört farklı ortaöğretim kurumunun pansiyonlarında kalan 150'si erkek, 100'ü kız olan 11. ve 12. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kuzgun ve Bacanlı (2005) tarafından geliştirilen Mesleki Olgunluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi amacıyla bağımsız örneklemler t-Test, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda pansiyonda kalan lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi ortalamasının düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca mesleki olgunluk düzeyleri açısından cinsiyet değişkeninde kızlar lehine, sınıf değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi açısından 12. sınıflar lehine ve yaş değişkeni açısından 19 yaş lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Olgunluk, Lise, Öğrenci, Pansiyon

ABSTRACT

Vocational maturity is defined as the successful fulfillment of the expected vocational development tasks during the development period he is in. The purpose of this research was to examine the vocational maturity level of the students staying in students' hostels affiliated to secondary education in terms of gender, grade and age variables. The research was designed in "general survey model", one of the descriptive survey models. The research was conducted to 11th and 12th grade students of 150 male and 100 female in four different students' hostels of secondary education. The "Vocational Maturity Scale", developed by Kuzgun and Bacanlı (2005), was used as data collection tool in the research. SPSS 21.0 packet program was used for data analysis. Independent Samples t-Test, One Way variance analysis (ANOVA) and Tukey Test were used in the analysis of the data. As a result of the study, the average of vocational maturity level of the high school students staying in students' hostels was found to be low. In addition, in terms of vocational maturity level, a statistically significant difference was found in favor of females according to gender variable, in favor of 12th grades according to grade level and in favor of 19 year-olds according to age variable.

Keywords: Vocational maturity, high school, student, Students' hostel

1. GİRİŞ

Meslek, bireyin hayatını kazanmak için sistemli ve kurallı bir faaliyet olarak gerçekleştirdiği, iş, para ve statü kazandırmanın yanında bireyin kendisini ve çevresini anlamlandırmasında etkili olan bir unsurdur (Acısu, 2002; Kuzgun, 2000). Hayati öneme sahip olan meslek seçimi bir anda karara bağlanacak bir konu değildir (Ginzberg ve ark., 1951; Super, 1957; Akt. Bacanlı, 2005). Meslek kararları kişinin yaşamı

boyunca vereceği en önemli kararlardandır. Meslek seçimi hem birey hem de toplumu etkileyen bir süreçtir (Gülbağçe, 2009). Dolayısıyla meslek seçiminin hem bireysel hem de toplumsal açıdan olumlu veya olumsuz sonuçları vardır. Meslek kararı veren birey, yalnızca mesleğini değil aynı zamanda yaşam tarzı hakkında karar vermiş olur. Her ne kadar meslekle ilgili karar verme açısından lise yılları kritik zaman olarak değerlendirilse de mesleki olgunluk her bir gelişim dönemi için geçerlidir.

Alan yazın incelendiğinde mesleki olgunluğun farklı boyutları ile tanımlandığı görülmektedir. Mesleki olgunluk bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimi de içine alan mesleki gelişim sürecinde (Seligman, 1980); bireyin gerçekçi bir şekilde kendisine uygun mesleği seçebilme yeteneği (King, 1989), mesleki kararlarını gerçekçi verebilmek için sahip olunması gereken bilgi ve beceri düzeyi (Acısu, 2002) ve farklı gelişim dönemlerinde alınması gereken eğitsel ve mesleki kararlardaki hazırbulunuşluk düzeyi (Super, Saviskas ve Super,1996) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre bireyin mesleki olgunluğu, içinde bulunduğu her bir gelişim döneminde kendisinden beklenen mesleki gelişim görevlerini başarıyla yerine getirmesi şeklinde özetlenebilir. Aksi takdirde birey mesleki olgunluğa erişmemiş, meslek seçimiyle ilgili kararları sağlıklı bir şekilde vermemiş olur.

Sağlıklı alınmış mesleki kararlar bireye, kazanç sağlayacağı bir faaliyet sağlamaktan öte, doyum ve başarıyı beraber elde edeceği bir iş, olumlu kişilerarası ilişkilere sahip arkadaş seçme, iyi bir çevre ve iş ortamı olanağı verir (Bakırcıoğlu, 2005). Ginzberg ve ark., (1951); ile Super'in (1957) kuramlarına göre, lise dönemindeki öğrencilerin mesleki olgunluğunun belirleyicisi kendi ilgi ve yeteneklerini bilmeleri ve seçmeyi düşündükleri meslekler ile ilgili bilgi düzeyleridir. Bu şekilde gençler gelişim görevleri ile baş edebilirler (Yeşilyaprak, 2012).

Bu yüzden okullarda sunulan mesleki rehberlik çalışmalarının genel amacı, öğrencilerin kendilerini ilgi, yetenek, değer, tutum, beklenti ve kişilik özellikleri çerçevesinde tanımalarına yardımcı olarak meslek seçmelerine katkı sağlamaktır (Çoban,2005).

Alan yazın incelendiğinde lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerini incelemeye yönelik farklı çalışmalar (Acısu, 2002; Akbıyık, 1996; Akbulut, 2010; Akdaş, 2013; Akıntuğ ve Birol, 2011; Altuntaş, 2013; Altuntaş, Atlı ve Kış, 2016; Bayındır, 1999; Bacanlı, 1995; Bal,1998; Barut ve Odacı, 2002; Çakar, 1997; Çakar ve Kulaksızoğlu, 1997; Çalışkan, 2015; Emilova, 2014; Gülbağçe, 2007; Harman, 2017; Harman ve Kırdök, 2018; Kalafat, 1988; Kayaş, 2009; Köküsoy, 2008; Kutlu, 2012; Lee, 2001; Oğuz, 2008; Orhan Aydın 2011; Orhan Aydın ve Ültanır, 2014; Patton ve Creed, 2003; Post-Kramer, 1982; Polat, 2015; Powell ve Luzz, 1998; Pieterse, 2005; Saya, Kazak ve Doğan, 2009; Satan, 2014; Taşkırın, 2008; Sekmenli, 2000; Sahanç, 2000; Sürücü, 2005; Şahin, 2010; Şahinler, 2018; Uskaner, 1999; Uzer, 1987; Ürün, 2010; Yazar, 1997; Zeren, 1999;) bulunmaktadır. Ancak lise pansiyonlarında kalan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini inceleyen müstakil herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle lise dönemine denk gelen ergenlik döneminde, aile desteğinden uzakta öğrenimlerine devam etmek zorunda kalan öğrencilerin mesleki kararlar almada olgunluklarının incelenmesi önemlidir.

Bu nedenle bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarına bağlı pansiyonlarda kalan 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçların psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve danışma bağlamında yapacakları çalışmalar ile hazırlayacakları mesleki rehberlik programlarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda yapılan bu çalışma ile pansiyonlarda kalan öğrencilerin mesleki kararlar almalarında yol gösterici konumunda olan eğitimcilere, öğrencilere ve ailelere de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı lise pansiyonlarında kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyinin belirlenmesi ve mesleki olgunluk düzeyinin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılığının incelenmesidir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Pansiyonda kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi nedir?
2. Pansiyonda kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Pansiyonda kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Pansiyonda kalan öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel tarama modelleri arasında ‘genel tarama modeli’ kullanılarak desenlenmiştir. Genel tarama modeli, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 1999).

2.2. Çalışma Gurubu

Araştırmaya Siirt ilinde farklı türlerdeki ortaöğretim kurumlarına bağlı pansiyonlarda kalan 250 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin demografik özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Cinsiyet	f	%
Kız	100	40
Erkek	150	60
Pansiyonun Adı	f	%
A Lisesi Pansiyonu	150	60
B Lisesi Pansiyonu	20	8
C Lisesi Pansiyonu	30	12
D Lisesi Pansiyonu	50	20
Sınıf	f	%
11 Sınıf	150	60
12. Sınıf	100	40
TOPLAM	250	100

Çalışma grubu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Siirt ilinde A Lisesi Erkek Pansiyonu, B Lisesi Kız Pansiyonu, C Lisesi Kız Pansiyonunu, D Lisesi Kız Pansiyonunun da kalan 150’si erkek 100’ü kız olmak üzere 250 öğrencidir. Öğrencilerin 150’si (% 60) A Lisesi Erkek Pansiyonu, 20’si (%8), B Lisesi Kız Pansiyonu 30’u (%12), C Lisesi Kız Pansiyonunda ve 50’si (% 20) D Lisesi Pansiyonunda kalmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 150 (%60) 11.sınıfa, 100 (%40) 12. sınıfa devam etmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin belirlenmesi için Kuzgun ve Bacanlı (2005) tarafından beşli likert derecelleme şeklinde geliştirilen Mesleki Olgunluk Ölçeği kullanılmıştır. Mesleki Olgunluk Ölçeğinden elde edilen puanların artması, bireylerin mesleki olgunluk düzeyinin de arttığı şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puanların kritik değeri 143 puandır. Ölçek puanı 143’e ulaşmamış bireylerin mesleki olgunluk düzeyinin düşük 143-155” arası bireylerin kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeylerinde oldukları ancak mesleki olgunluk düzeylerini geliştirme ihtiyaçları olduğu, 155 puana ulaşan bireylerin ise mesleki olgunluk düzeylerinin yüksek olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır (Kuzgun ve Bacanlı, 2005).

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 21.0 istatistik paket programı ile yapılmıştır. İstatistiksel analizlerde kullanılacak anlamlılık düzeyi $p=0,05$ olarak alınmıştır. Araştırmada, betimsel istatistikler için frekans, ortalama, standart sapma ve yüzde, ortalamaları karşılaştırmak için Bağımsız Örneklem t-testi testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey Testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2. Lise 11. Ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri

Mesleki olgunluk düzeyleri	143 ve altı Mesleki olgunluk düzeyi düşük		143-155 Geliştirmeye ihtiyacı var		155 ve üstü Mesleki olgunluk düzeyi yüksek		Genel ortalama	SS
	f	%	f	%	f	%		
N=250	136	54.4	59	23,6	55	22	141.11	19,5

Tablo 2 incelendiğinde 11. ve 12.sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri 3 kategoride tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre 136 öğrencinin mesleki olgunluk düzeylerinin düşük düzeyde, 59 öğrencinin geliştirmeye ihtiyacı var düzeyinde ve 55 öğrencinin ise mesleki olgunluklarının

yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Genel ortalamaya bakıldığında ise, çalışmaya katılan öğrencilerin mesleki olgunluk puanları $\bar{X}=141.11$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu genel ortalama değerine göre, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin düşük olduğunu, kendilerinden beklenen mesleki tutum ve davranışları yerine getirmede yetersiz oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları cinsiyet değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi puanları arasında bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3' de gösterilmiştir

Tablo 3. Erkek ve Kız Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	df	t	p
Erkek	150	137,84	17,68	248	-3,305	0.001
Kız	100	146,01	21,11			

Tablo 3 incelendiğinde, erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi puan ortalaması ($\bar{X} = 137.84$) ile Kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi puan ortalaması ($\bar{X}= 146.01$) arasında anlamlı bir fark olduğu ($t(248) = -3.305$, $p < .05$) görülmektedir. Bu sonuca göre; araştırma örneğine dâhil olan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi açısından farklı olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek düzeyde mesleki olgunluk düzeyinde oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi puanları arasında bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. 11. sınıf ve 12.sınıf öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	df	t	p
11. sınıf	150	138,36	19,41	248	-2,761	0.006
12. sınıf	100	145,23	19,00			

Tablo 4 incelendiğinde, 11. sınıf öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi puan ortalaması ($\bar{X} = 138.36$) ile 12. sınıf öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi puan ortalaması ($\bar{X}= 145.23$) arasında anlamlı bir fark olduğu ($t(248) = -2.761$, $p < .05$) görülmektedir. Bu sonuca göre; araştırma örneğine dâhil olan öğrencilerin sınıf değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi açısından farklı olduğu tespit edilmiştir. 12. sınıf öğrencilerin 11. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde mesleki olgunluk düzeyinde oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin yaş değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Yaş Değişkeni Göre Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz(ANOVA) Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5422,379	3	1807,460	4,977	0,002	19 yaş-17 yaş 19 yaş-16 yaş
Gruplar içi	89342,485	246	363,181			
Toplam	94764,864	249				

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin yaş değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc Test'lerinden Tukey testi uygulanmıştır. Yapılan Tukey testi sonucuna göre 19 yaş grubu öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi puanları ile 16 ve 17 yaş grubu öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi puanları arasında 19 yaş grubu öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farka göre öğrencilerin yaşları büyüdükçe mesleki olgunluk düzeylerinin arttığı söylenebilir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin ortalaması (141,11) düşük seviyede çıkmıştır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin içinde buldukları gelişim döneminin görevlerini yerine getirme konusunda yeterli olgunluğa erişemedikleri söylenebilir. Bu dönemde yeterli mesleki olgunluğa erişmeyen öğrenciler mesleki karar almada daha çok güçlüklerle karşılaşabilirler (Kuzgun, 2014; Yeşilyaprak, 2012). Oysa lise öğrencilerinden beklenen şey farklı meslek alternatifleri içinden kendilerine uygun olanı seçimleri yapmalarıdır (Mubiana, 2011). Mesleki olgunluk düzeyiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok araştırma sonucunda (Akdaş, 2013; Akıntuğ ve Birol, 2011; Çalışkan, 2015; Hamamcı ve Çoban,2007; Köküsoy, 2008) öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri düşük olarak tespit

edilmiştir. Lise pansiyonlarında kalan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin düşük olmasının nedeni olarak, aileden uzak bir ortamda oldukları için sosyal destek alma konusunda yetersizlik yaşadıkları söylenebilir. Akdaş (2013) sağlık lisesi öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada aile desteği ile mesleki olgunluk düzeyi arasında ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı olduğunu bulmuştur. Çalışkan (2015) Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre mesleki olgunluk düzeyi arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Mesleki olgunluk düzeyiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bir çok çalışmanın sonucu (Acısu, 2002; Akbiyık, 1996; Akdaş, 2013; Altuntaş, 2013; Bal, 1998; Bayındır, 1999; Bozgeyikli, Doğan ve Işıklar, 2010; Çakar, 1997; Çakar ve Kulaksızoğlu, 1997; Çalışkan, 2015; Çoban, 2005; Emilova, 2014; Gülbahçe, 2007; Kalafat, 1998; Keller, 2004; King, 1989; Lee, 2001; Kutlu, 2012; Luzzo, 1995; Otrar, 1997; Patton ve Creed, 2001; 2003; Polat, 2015; Post-Kramer, 1982; Saya, Kazak ve Doğan, 2009; Sekmenli, 2000; Sürücü, 2005; Uzer, 1987; Ürün, 2010), bu çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde, erkeklerin mesleki olgunluk düzeylerini kızların mesleki olgunluk düzeylerinden yüksek bulan ve bu çalışmada elde edilen sonuçlarla çelişen çalışmalara da (Achebe, 1982; Kayaş, 2009; Vurucu, 2010) rastlanmaktadır. Bazı çalışmalarda (Polat, 2017; Şahin, 2010; Taşkıran, 2008; Zeren, 1999) ise cinsiyet değişkenine göre mesleki olgunluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Türkiye’de okullaşma yüksek rakamlara ulaşılmış olsa da kız çocukların okulla buluşturulmasında istenilen seviye gelinememiştir. Kızların okula ve meslek edinmeye dair kazanımlarının arka plana atılmasına dair söylemler toplumun farklı kesimlerinde halen devam etmektedir. Oysa okula kazandırılan kız öğrencilerin akademik başarılarının, eğitime devam oranlarının ve okul-aile iş birliğinin geliştiği tespit edilmiştir (Yıldırım, Beltekin ve Oral, 2018).

Yapılan bu çalışmada lise pansiyonlarında kalan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleki olgunluk düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olmasının sebeplerinden biri kız öğrencilerin kendilerine verilen okuma fırsatını kaybetmemek için erkek öğrencilere göre hem kendi özelliklerini hem de çevrelerindeki imkanları tanımaya daha ilgili olmaları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca kız öğrencilerin bir an önce ekonomik bağımsızlığına kavuşmak istemesi, mesleki konulara olan ilgilerini artırmakta böylece mesleki gelişim görevlerini daha başarılı bir şekilde gerçekleştirmelerine katkı sağladığı düşünülebilir. Cinsiyet ve mesleki olgunluk düzeyi ile ilgili çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılması ise bu çalışmaların farklı okul türü, bölge veya kültürlerde yapılmış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Gassin, Kelly ve Feldhusen (1993) ile Kerr ve Sodano (2003) liseli kızların, mesleki olgunluk düzeyinin anlamlı bir şekilde farklılaşmasının sebebini erkelere göre kariyer planlarını daha kesin yapmalarına bağlamaktadır. Altuntaş, Atlı ve Kış (2016) 23 çalışmadan elde ettikleri verilere göre mesleki olgunluk düzeyinin cinsiyet değişkenine göre yaptıkları meta analizde kızlar lehine 0,28’lik pozitif yönlü anlamlı bir etki büyüklüğü tespit etmiştir. Nitekim, Oğuz (2008) kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu ve cinsiyetin mesleki olgunluğun bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur.

Bu araştırma sonucunda, lise pansiyonlarında kalan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin sınıf değişkenine göre 12. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Oğuz (2008) mesleki olgunluk düzeyinin sınıf düzeyi ile birlikte yükseldiğini tespit ederek sınıf düzeyinin mesleki olgunluğun bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde sınıf düzeyi yükseldikçe mesleki olgunluk düzeyinin anlamlı bir şekilde yükseldiği bulgusu birçok çalışmada (Acısu, 2002; Bal, 1998; Luzzo, 1993; Kutlu, 2012; Patton ve Creed, 2001; Patton ve Creed, 2003; Keller, 2004; Yazar, 1997) elde edilen sonuçlar ile tutarlılık göstermektedir. Ülkemizde 12. sınıfta okuyan öğrenciler kendilerini mesleğe hazırlayacak bölüm seçimini yapmak zorundadır. Bundan dolayı kendilerine uygun mesleği seçmek için mesleklerle ilgili birtakım araştırmalar ve incelemeler yapmaktadırlar. Bu durum 12.sınıf öğrencilerinin 11.sınıf öğrencilerine göre mesleki olgunluk düzeylerinin daha yüksek çıkmasının sebebi olabilir. Elde edilen bu sonuç karşın; Akbiyık (1996), Akdaş (2013), Yazar (1997), Kayaş (2009), Orhan Aydın (2011), Polat (2017) ve Ürün (2010) ise sınıf değişkenine göre öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir.

Bu çalışmada lise pansiyonlarında kalan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin yaş değişkenine göre 19 yaş grubu öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Super (1957) mesleki olgunluğun yaş ile birlikte arttığını dolayısıyla bireyin mesleki gelişim görevleri ile baş edebilmedeki hazırbulunuşluk düzeyinin yaşının artması ve sınıf düzeyinin yükselmesi ile geliştiğini vurgulamaktadır. Çünkü bireyin olgunlaşması ile birlikte mesleki gelişim basamaklarında ilerlemesi gerçekleşmiş olur. Benzer şekilde Kutlu

(2012) 14-17 yaş aralığında olan anadolu ve genel lise öğrencileri ile yaptığı çalışmasında yaş düzeyi yükseldikçe mesleki olgunluk düzeyinin yükseldiğini ve büyük yaşlar lehine anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Çalışkan (2015) ise meslek lisesi öğrencilerinin yaşı yükseldikçe mesleki olgunluk düzeylerinin azaldığını 16-18 yaş arasında 16 yaş lehine anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Buna karşın Çoban (2005), Emilova (2014), Saya, Kazak ve Doğan (2009), Şahin (2010) ve Taşkiran (2008) mesleki olgunluk düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

Yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar birbirleri ile uyum sağlamasa da öğrencilerin yaş ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyi yükseldikçe, mesleki seçimleri ve tercihler konusunda daha fazla düşünmekte, kararları netleşmektedir. Bu da öğrencilerin mesleki açıdan olgunlaşmakta olduklarının göstergesidir. Çünkü mesleki olgunluk; planlı bir şekilde mesleğe yöneliş, belirginleşmiş mesleki bilgilere göre plan yapma, tutarlı meslek tercihleri yapma, billurlaşma ve akılcı meslek tercihlerinde bulunma boyutlarını kapsamaktadır.

5.ÖNERİLER

Bu çalışmadan ulaşılan genel sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirebilir.

Araştırmada, öğrenciler belli bir mesleki olgunluğa erişmiş olsa da bu düzeyin yeterli olmadığı söylenebilir. Bunun için öğrencilere gerekli mesleki rehberlik hizmetlerinin sunulmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin mesleki açıdan olgunlaşmasına katkı sağlayacak sosyal destek faaliyetleri yapılabilir.

Araştırmada, lise pansiyonlarında kalan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi araştırılmış ve düşük bulunmuştur. Pansiyonda kalmanın mesleki olgunluğun bir yordayıcısı olup olmadığını tespit etmek için pansiyonda kalmayan öğrencilerinde örnekleme dahil edildiği çalışmalar yapılabilir.

Araştırmada elde edilen sonuçların genellenebilir olabilmesi için pansiyonlarda kalan lise öğrencilerinin olduğu geniş bir örneklem grubunda çalışılabilir.

Araştırmada, pansiyonda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleki olgunluk düzeylerinin yüksek çıkmasının sebepleri üzerine nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Achebe, C. (1982). "Assessing the Vocational Maturity of Students in the East Central State of", Nigeria Journal of Vocational Behavior, 20(2):153-214.

Acısu, S. (2002). "Koruma Altında Olan Lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbıyık, Y. (1996). "Meslek Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbulut, N. (2010). "12. Sınıfta Okuyan Kız ve Erkek Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ve Umutsuzlukları Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akdaş, G. (2013). "Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin ve Algıladıkları Aile Desteğinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Akıntuğ, Y. & Birol, C. (2011). "Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Karar Verme Stratejilerine Yönelik Karşılaştırmalı Analiz", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 42: 1-12.

Altuntaş, S. (2013). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları İle Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Altuntaş, S., Atlı, A & Kış, A. (2016). "Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Meta Analizi", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (31): 88-106.

Bacanlı, F. (1995). "Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bakırcıoğlu, R. (2005). İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Anı Yayıncılık, Ankara.

- Bal, P. N. (1998). "Ergenlik Döneminde Mesleki Karar Verme Olgunluğunun İncelenmesi Ve "Mesleki Karar Verme Eğitim Programının Etkisinin Araştırılması", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Barut, Y., & Odacı, H. (2002). "Fen Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Mesleki Yönelimlerinin Karşılaştırılması", Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 14: 38-45.
- Bayındır, A. (1999). "Bireylerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri İle Anne Babalarının Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bozgeyikli, H., Doğan, H., & Işıklar, A. (2010). "Üstün Yetenekli Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(28): 133-149.
- Çakar, M. (1997). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk İle Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırılması", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakar, M., & Kulaksızoğlu, A. (1997). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırılması", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9:113-131.
- Çalışkan, E. (2010). "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoban A. E. (2005). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (10): 39-54.
- Çoban, A.E. & Hamamcı, Z. (2006). "Kontrol Odakları Farklı Ergenlerin Karar Stratejileri Açısından İncelenmesi", Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi ,14(2): 393-402.
- Emilova, K. (2015). "10. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Flouri, E. & Buchanan, A. (2002). "The Role of Work-Related Skills and Career Role Models In Adolescent Career Maturity", The Career Development Quarterly, 51: 36-43.
- Gassin, E. A., Kelly, K. R., & Feldhusen, J. F. (1993). Sex Differences in the Career Development of Gifted Youth", The School Counselor, 41(2):90-95.
- Gülbahçe, A. (2007). "Mesleki Olgunluk Düzeyleri Farklı Olan Öğrencilerin Sosyal Karşılaştırma ve Benlik İmgelerinin İncelenmesi", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Harman, E., & Kırdök, O. (2018). "Lise Öğrencilerinin Denetim Odaklarına Göre Mesleki Olgunluklarının Kariyer Karar Verme Güçlüklerini Yordama Gücü", Journal of Human Sciences, 15(3): 1530-1540.
- Kalafat, Z. (1998). "Lise Öğrencilerinde Mesleki Geleceğe Bakış (Lise Öğrencilerinin Mesleki Gelecek Değerlendirmelerinin ve Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Karşılaştırılması İncelenmesi)", Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Keller, K. (2004). "The Relation Between Parental Behavior And The Career Maturity And Self-Efficacy Of Young Adolescents", Doctora Thesis, University of India, United States Of America.
- Kerr, B., & Sodano, S. (2003). "Career Assessment with Intellectually Gifted Students", Journal of Career Assessment, 11(2): 168-186.
- King, S. (1989). "Sex Differences in a Causal Model of Career Maturity", Journal of Counseling and Development, 68: 208-214.
- Köküsoy, K. (2008). "Endüstri Meslek Liselerinde Bir Meslek Alanına Yönelmiş Olan Öğrencilerin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Aile Desteği Düzeylerinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kutlu, M. (2012). “Anadolu ve Genel Lise Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Mesleki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesi” İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1).
- Kuzgun, Y. & Bacanlı, F. (2005). “Lise Öğrencileri İçin Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı”. (Ed.Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı). Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programlar Dizisi: PDR’de Kullanılan Ölçekler, ss.109-140, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2014). Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kuzgun, Y.& Bacanlı, F. (1996). Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Lee, K. (2001). “A Cross-Cultural Study of the Career Maturity of Korean and United States High School Students. Journal of Career Development”, 28 (1):43- 57.
- Luzzo, A. D. (1993). “Predicting the Career Maturity of Undergraduates: A Comparison of Personal, Educational and Psychological Factors”, Journal of College Student Development, 34: 271–275.
- Luzzo, D.A. (1995). “Gender Differences in College student’s Career Maturity and Perceived Barriers in Career Development”, Journal of Counseling and Development, 73(3).
- Mubiana, P. B. (2011). “Career Maturity, Career Knowledge, And Self Knowledge Among Psychology Honours Students: An Exploratory Study”, Doctoral Dissertation, University Of Pretoria, Pretoria.
- Niles, S. G; Bowlsbey, J. H(2013). 21.Yüzyılda Kariyer Gelişimi Müdahaleleri (Çev.:Fidan Korkut Owen), Nobel Yayınları, İstanbul.
- Oğuz, Ö. (2008). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Özel Arı Lisesi örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Orhan, A. A., & Ültanır, E. (2014). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Karar Verme Stratejileri”, Ufuk University Institute Of Social Sciences, 43.
- Orhan-Aydın, A. (2011). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyi ile Karar Verme Stratejileri”, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Otrar, M. (1997). “Endüstri Meslek Liseleri ve Çıraklık Eğitim Merkezlerinde Öğrenim Görmekte olan 16-18 Yaş Grubundaki Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Patton, W. & Creed, P. (2001). “Development Issues In Career Maturity and Career Decision Status”, The Career Development Quarterly, 49: 336–351.
- Patton, W. & Creed, P. (2003). “Predicting Two Components of Career Maturity in School Based Adolescents”, Journal of Career Development, 29 (4): 277–290.
- Polat, Ş. (2017). “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kişisel ve Mesleki Yetkinlik Düzeylerine İlişkin Görüşleri”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 19(2): 1202-1217.
- Post-Kammer, P. (1987). “Intrinsic and Extrinsic Work Values and Career Maturity of 9th and 11th Grade Boys and Girls”, Journal of Counseling and Development, 65: 420–423.
- Sahranç, Ü. (2000). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Denetim Odaklarına Göre Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Satan, A. (2014). “Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ile Karar Stratejileri Arasındaki İlişkinin Analizi”, Eğitim Bilimleri Dergisi, 4: 133-145.
- Saya, P., Kazak, M., & Doğan, T. (2009). Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyet, Yaş Ve Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İncelenmesi, I Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı.
- Secer, I., Gülbahçe, A., & Ateş, B. (2013). “Mesleki Grup Rehberlik Etkinliğinin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Yetkinlik Düzeylerine Etkisi”, Turkish Journal of Education, 2(1): 29-38.

- Sekmenli, T. (2000). “Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri İle Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Seligman, L. (1980). Assessment in Developmental Career Counseling, The Carroll Pres. Cranston.
- Super, D. E. (1957). The Psychology of Careers, Harper and Row, New York.
- Sürücü, M. (2005). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, K. (2010). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taşkıran, A. (2008). “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul İklimi Alguları ile Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Uskaner, A. (1999). “Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Uzer, A. S. (1987). “Lise Öğrencilerinin Yükseköğretim Programlarını Tercihleri ile Kendi Yetenek, İlgi ve Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiler”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ürün, E. (2010). “Lise Öğrencilerinin Kendine Saygı Düzeyleri ile Mesleki Olgunlukları Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Vurucu, F. (2010). “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazar, A. R. (1997). “Genel lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya, Pegem Akademi, Ankara.
- Zeren, Ş. G. (1999). “Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Özel Lise ve Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.